

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XI. Tobias uterque orationi, jejunio, eleemosynæ deditissimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Et labor in misericordia tua. Idem & alia quam creber-
timè repetit. Ita & Sophonias: *Letare, ait, & exulta in
omni corde.* Ita Lucas de Christo: *In ipsa, inquit, hora exul-
tavit in spiritu, & dixit: Confiteor tibi Pater.* Idem de Chri-
stianorum primis: *Sumebant cibum, ait, cum exultatione.*
Maxima laus hominis defuncti, si ei funebri oratio hoc
tribuat elogii: De beneficiis omnibus, minimis, maxi-
mis, de rebus lætis, tristibus; de suavis, acerbis; de pro-
speris, adversis jugiter Deo gratias egit.

§. II.

Videte vel barbaras gentes, quam gratum animum
idolis suis, Diis fallissimis exhibuerint. Qui de præ-
liis, & naufragiis, & morbis & gravibus periculis evalerunt
incolames, ut sese gratos iisterent, impleverunt templa
tabulis votivis. Quod affirmans Tullius: *Tu, inquit, qui
Deos, putas humana negligere, non animadvertis ex tot tabu-
lis pictis, quàm multi vim tempestatis effugerint, in portumque
salvi advenerint.* Strabo memorat Epidauri templum
Esculapio sacrum ægrotantium multitudinè conferri-
ssimum, suffixis passim tabellis, quæ redditam sospitatem
magnum grati animi significatione testarentur. Aristoteli
Gratiarum templum medio urbi collocari scri-
bitur, ait, ut omnes opportunè discerent dari beneficia,
& reddere. Stagira philosophi verba sunt ista: Unde etiam
Gratiarum templum obviam statuunt, ut retributio
efficiatur. Quippe cum id proprium gratiarum sit, ut &
ei, qui nobis gratificatus est, vicissim Mererimus, &
iple rursum gratificando nos provocet.

Ad eandem dandi & reddendi beneficii memoriam
conservandam præcis celebrator nomine quam pretio
fuit Barti annulus. Bartus in Africâ Cyrenæ urbem condi-
dit. Cives ne ingrati essent urbis Conditori Sil-
phium, a unaque annulum, in quo ea herba erat inscul-
pta, obulerunt. Munus non magnum, sed magni affec-
tus testimonium. Quidquid nos Deo gratiarum refe-
rimus, heu quam modicum, quam nullum est munus,
nisi & annulum addamus, æternitatis memoriam, &
eo, quo posthumus modo, infinitas gratias agamus. Sed &
ejus rei nos Barti annulus monet, ut, qui gratum ani-
mum in seipso cupit fovere, ea oculis opponat, quæ
identidem ad beneficiorum memoriam inducant, &
gratiarum moneant. Hic quisvis res sibi opportunas cir-
cumspiciat, quas ante oculos ponat. Sunt qui strophii
aut cinguli nodum, chartulam hami abjectam, memo-
rialem annulum, alii alia sub aspectum collocant, ne
quidem eorum, quæ sibi faciendâ sciunt, oblivione obruant.

Nec ullum beneficium velut exiguum spernendum.
Ita scriptor religiosissimus docet: *Esto gratus pro minimo,
& eris dignus magna accipere. Si dignitas datoris inspicitur,
nullum datum parvum, aut nimis vile videtur.* A viro principi-
pe vel sterculum accepisse, magni æstimamus; è tali ma-
nu pretiosum venit munus, quodcumque venit. Qui
gratiam Dei retinere desiderat, sit gratus pro gratiâ datâ, pa-
tiens pro ablata.

Beatus Paulus in agendis gratiis summè assiduus fuit.
Hinc de beneficiis tam in se, quam in alios collatis mil-
lies agens gratias: *Gratias ago, inquit, Deo meo per Jesum
Christum pro omnibus vobis.* Hoc ipsum ingeminans, *Gra-
tias Deo, inquit, quod servi sustis peccati, obedistis autem ex
corde.* Idem aliàs repetit: *Gratias ago Deo meo semper.* Nec
cessat eadem epistolis inserere: *Gratias ago Deo meo, cui
servio.* Ita non Romanis solum & Corinthiis, sed etiam
Philippensibus, Ephesiis, Colossensibus, Thessaloni-
centibus, assidue hoc ipsum commendans: *In omnibus,
inquit, gratias agite, hæc est enim voluntas Dei, in Christo Je-
su in omnibus vobis.* Nec ferè aliud quicquam est, quod
ad eò frequenter & contentè ingerat, quam istud ipsum:
Grati estote: Quod Colossensibus unicè commendans:

Tom. II.

A Pax Christi, ait, exulet in cordibus vestris, in qua & vocari Coloss. c. 3.
estis, in uno corpore. Et grati estote. Hic ego Christianos
omnes voce magnâ vel millies, atque milies iterumque
millies inlamo: *Estote grati.* Verendum sanè ne hæc in re
nimis modici simus. Neque enim placet Deo, ut ei ad
pecuniam numeratam, seu nummo, ut Jurisconsulti
loquuntur, semel præ totâ hebdomade, vel mense, sed
partibus, pro singulis quibuscumque beneficiis gratias
agamus. Ita ipse sanctorum hominum quosdam eru-
dit, ut ad singulas quantum fieri possit, buccellas, quas
ori ingererent, gratias agerent. Ita diva Mechthildis di-
xit: *Etiam dormiturus quisque desideret, ut singulas respira-
tiones, quas nocte illi faciet, tanquam eximiam mè laudem
suscipiam.* Ergo quod Paulus imperat, in omnibus gratias
agite, hæc est enim voluntas Dei. Id nos profectò docent
optimorum exempla, id ratio jubet & conscientia. Nec
enim aliud habemus hostimentum, quod divinis benefi-
ciis reddamus, quam istud unicum: *Deo gratias.* Aut ni-
miùm avarus, aut certè desidiofus nimium est, qui gra-
tias meminisse benefactori, cum possit, nolit.

CAPUT XI.

Tobias uterque orationi, jejunio, elemosynæ
deditissimus.

Tobias uterque tam pater, quam filius seridè delibe-
rarunt inter se, quid præmii viro illi fidelissimo da-
rent. Tandem tot ejus beneficiis enumeratis, in eam sen-
tentiam conspirant, eorum omnium, quæ allata sunt,
partem dimidiam offerre. Neque verò nimiam fore li-
beralitem istam, quæ optimè merito, cum deberet
totum, assignaret partem. Vocant igitur auctorem viæ,
unaque ambo plurius rogant, dignaretur dispendium
partem omnium, quæ attulerant, acceptans habere. Qui-
bus suavi humanitate: *Benedicite Deum cali, ait, & coram
omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum miseri-
cordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum
est: opera autem Dei revelare, & confiteri honorificum est.* Mox
subjungens: *Bona est, inquit, oratio, cum jejunio, & eleemo-
synâ, magis quam thesauros auri recondere. Quoniam eleemo-
synâ à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit in-
venire misericordiam, & vitam æternam.*

Hic mihi, mi Lector, mens neutiquam est de oratio-
ne, jejunio & elemosynâ differere. Id libris singularibus
jam factum. Animus est hoc loco solum de mixturâ,
conjunctione, ac concordia orationis, jejunii, & eleemo-
synæ, compendio differere. Aures obsecro vacivas
dissertationi præbe. Ab ore Angeli hæc doctrina fluxit,
pectori penitissimo inscribenda.

§. I.

Bonam esse orationem cum jejunio & elemosynâ
sapiientissimi quique ac sanctissimi viri ac feminae
omni ævo censuerunt. Ita Moyses, Elias, David, Ezechias,
Daniel, Judith, Esther, totque alii præcæ legis optimates
judicarunt. Christus ipse hoc sermonibus & exemplis
docuit. Moyses, ut audientiam suo ad Deum accessui nâ omnes
impetraret, in monte non tantum precationibus sub-
mississimis egit, sed quadraginta diebus, jejunium præmisse
instituit cum Deo colloquii. Illiberalem aut immi-
tem in pauperes fuisse Moysen nemo cogitet. Erat enim
Moses, quod sacra pagina testatur, *vir mitissimus super om-
nes homines, qui morabantur in terrâ.* Cùm Imperator Jo-
sue conflictu acerrimo in Amalecitas pugnaret, in rupe
Moses passis ac sublatiis brachiis oravit. Tandiu verò
Israëlis populus vincebat, quamdiu Moses hoc precant-
is habitu persistebat. *Sin autem paulullum remisisset brachia, Exod. 17. 11.*
vincerent Amalecitas. Quid hoc quæso superstitionis est?
Num oratio non satis ex se nervota, nisi eam diductæ ac
cælo elatæ manus commendent? Num bonitas divina
his

Kkk

his

his ceremoniarum legibus adstricta à Mosis brachiis pendebat? En imaginem & ideam planè luculentam: Qui orat, & non jejunit, nec eleemosynas erogat, contractis manibus Deum invocat. Audit has preces Deus, sed audire dissimulat: eadè Israël, excitat Amalec & triumphat. Qui orat, & simul jejunit, nec non & eleemosynas dat, hic verè Deum expugnat. Quando igitur fatigatè Moysis manus defigebant, Aaron & Hâr sustentabant eas ex utraq; parte. Àspice Archetypum. Bona est oratio, & victoriæ potens conciliatrix, si tamen manus utraq; sit extensa, si orationi jejunitium jungatur & eleemosyna. Hac trigà evelimur cælo.

David, Rex Hebræus David hac ipsà trigà usus habitabat cælum dum diversaretur etiamnum in terrâ. Quoties quàmque calidè vel uno die precari solitus est? Tor arduis, régisque negotiis districus, nihilominus septies in die precari, mediâ nocte divinas laudes iterare, summo mane somnum abruptere, preces repetere consuebat. In promptu testimonia: *Septies in die laudem dixi tibi super iudicia justitiæ tuæ. Memor sui nocte nominis tui Domine. Mediâ nocte surgebam ad condescendum tibi super iudicia justifications tuæ. Anticipaverunt vigilias oculi mei. Præveni in maturitate & clamavi: Prævenierunt oculi mei ad te diluculo, ut meliter eloquia tua. His tam crebris aut præne affiduis precibus eleemosynas jungebat largissimas, qui pauperum, egenorum causam discretissimus orator*

Psalm. 118. v. 164. Ibid. v. 55. Ibid. v. 62. Ps. 76. v. 5. Psalm. 118. vers. 147. & 148.

Psalm. 40. v. 2.

Psalm. 111. v. 9.

2. Reg. 6.6.

v. 19.

** Toriam*

panis, 1. Par.

cap. 6. v. 3.

Psalm. 108.

v. 24.

2. Reg. 6.11.

v. 16.

Ezechias,

Josaphat,

2. Paralip.

cap. 20. v. 2.

2. Para.

cap. 20. v. 3.

roties commendans: *Beatus vir, inquit, qui intelligit super egenum & pauperem; in die mala liberabit eum Dominus. Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in seculum seculi, cornu ejus exaltabitur in gloria.* Porrò David ad Arcam honorificentius destinato loco collocandam triginta millia hominum (quod Regum facti memorant) electos ex Israël congregavit. Quàm autem largificâ stipe, quàm gratis sportulis omnem Israëlitis multitudinem, tot millia hominum refecit? Nam *partitus est universe multitudini Israël, tam viro, quam mulieri singulis, collyridam & panem unam, & assurgam bulula carnis unam, & simulam fricam oleo.* Ita verò hic idem Rex jejunavit, ut vires inediâ prostratas perentens dixerit: *Genia mea infirmata sunt à jejuniis.* Pro infantuli morituri valetudine, jejunavit David *jejunio & ingressus seorsum jacuit super terram.* In hanc concordiam David orationem, eleemosynam & jejunitium redegit; ita primarias virtutum actiones sibi artemperavit, ut neutra neutri deesset. Hanc aliter Regum optimus Ezechias. Ita rex Josaphatus, cum mæstissimi ad eum nuntii pervolarent, dicerentque: *Veni contra te multitudo magna de his locis, que trans mare sunt, & de Syria.* At ille totum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit jejunitium universo Juda. En promptissimam orationis & jejunitii mixturam. Eleemosynas ab Ezechia in plebem sparsas satis indicat illud: *Totum se contulit ad rogandum Dominum: omnem placandi Numinis rationem inivit. Neque verò pientissimus rex ignorare potuit, bonam esse orationem, sed cum jejuniis, quod prædicavit, sed cum eleemosynâ, quam utique liberalitate regiæ erogavit. Neque verò ullus tam piorum principum unquam dixit: Parcamus avariis, parcamus & corpori; satis est, si oramus. Bona est oratio, sed tunc demum bona est, si geminis comitibus, jejuniis & eleemosynis stipata est.*

§. II.

Juditha, Orationis, abstinentiæ ac eleemosynæ temperamento est usa: *Judith. c. 8. v. 5 & 6.*

Hoc orationis, abstinentiæ, ac eleemosynæ temperamento assidue usa est Juditha sanctissimi nominis vidua. Eo seipsam & totam urbem Bethuliam ab hoste potentissimo servavit illæsam. Juditha suo conjugis defuncto (quod sacra pagina testatur) fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, habens super lumbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vite sue, præter sabbatha & neomenias, & festa domus Israël. Cùm autem Holofernes Bethuliam arctissimâ obsidione cin-

geret, ingressa Judith oratorium suum, & induens se cilicium, sicut cinerem super caput suum, & prosternens se Domino clamabat ad Dominum: cùmque jam in castris Holofernis ageret, & cubus è mensâ Imperatoris ad eam deferretur, illa jejunitii tenacissima & lautitias suaviter recusans: *Nunc, ait, non potero manducare ex his, que mihi præcipi tribuuntur, ne veniat super me offensio: ex his autem, que mihi dentur, manducabo.* Ita vili, aridâ, & tenui proflus annonâ, quam faccipio attulerat, victitavit. Imò cùm jam ipsam Imperatoris mensam accumberet, exquisitissimis epulis intactis, non aliud in cibum & potum admisit, quam suas aliquot esuriales buccas ab ancillâ ministratas: *Manducavit & bibit coram ipso ea, que paraverat ancilla ejus.* Decussio jam Holofernis capite, obtentâque victoriâ, collectisque spoliis Juditha sese non orationis tantum & jejunitii, sed & piæ liberalitatis amantissimam ostendit: nam universa vasa bellica Holofernis, que dedit illi populus, & conopæum, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in ana-

B *thema oblivionis.* Ita hæc herois divina peristam precum, abstinentiæ, eleemosynæ temperantiam, & sibi ipsi, & omnibus civibus suis salutem atque incolumitatem omnibus sæculis obtupescendam attulit. Hac ipsâ ratione jejunitio, precibus, eleemosynis Regina Esther omnem Israëlitis populum ab interitu vindicavit. Urgebat modis omnibus Mardocheus, ut Assuerum Esther accederet, pro populo suo deprecaturâ. At illa sapienter cauta persuaderi non poterat, ut regi supplicem libellum porrigeret non vocata. Sed Mardocheo impensius instante, demum illa: *Vade, inquit, & orate pro me.* En oratio pars vitæ impetrandæ prima. Addit: *Non comedatis, & non bibatis tribus diebus, & tribus noctibus.* En jejunitium pars altera. Ne verò videretur Regina sibi met indulgere, & omnem jejunitii austeritatem aliis injungere, subjunxit: *Et ego cum ancillis meis similiter jejunabo, & tunc ingrediar ad regem, contra legem facies non vocata tradensque me morti & periculo.* Credibile proflus omnem cibum & potum regiæ ac ejus pedilequis apponendum in aula, in pauperum domos eo triduo fuisse deportatum. En eleemosyna, tam ardui negotii pars tertia. Ita demum Esther Regina hoc triplici præsidio, precibus, jejuniis, piâ liberalitate firmata, eam animo audaciam concepit, ut ultro regem adire non dubitavit. Res omnis est voto longè felicissimè successit. Servati Hebræi, Aman auctor exequendæ cædis pependit solus. Videte necessariam orationis, abstinentiæ ac eleemosynæ temperaturam. Hæc una tot hominum millia à destinatisimo interitu servavit. Hæc trigà calum expugnat, hæc Dei solum terræ propitiat, hæc quidquid impetrabile non difficulter impetrat. Quod Petrus Chrysologus faciendâ eruditè explicatissimè tradens:

Triâ sunt, inquit, tria fratres, per que stat fides, constat devotio, manet virtus: Oratio, jejunitium, misericordia. Quod oratio pulsât, impetrat jejunitium, misericordia accipit. Oratio, devotio, misericordia, jejunitium, sunt hæc tria unum, dant hæc sibi invicem vitam. Est namque orationis anima jejunitium: jejunitii vita misericordia est. Hæc nemo rescindat: nesciunt separari. Horum qui unum habet, & ista simul non habet, nihil habet. Ergo, qui orat, jejunit: qui jejunit, misereatur: audiat petentem, qui petens optat audiri: auditum Dei aperit sibi, qui suum supplicanti non claudit auditum. Jejunitium jejunitor intelligat, esurientem sentiat, qui vult Deum sentire, quod esurit: misereatur, qui misericordiam sperat: pietatem, qui querit, faciat: qui præstari sibi vult, præstet. Improbus petitor est, qui, quod aliis negat, sibi postulat. Homo esto tibi misericordie forma, sic quomodo vis, quantum vis, quàm cied vis, misericordiam tibi fieri, tam cied alii, tantum, taliter ipse misereare. Ergo oratio, misericordia, jejunitium, sint unum patrociniûm pro nobis ad Deum, pro nobis hæc advocatio sint una, hæc pro nobis oratio sit triformis. Hæc sunt fratres, hæc sunt, que tenent cali arcem, que secretum Dei iudicis pulsant, que ante tribunal Christi causas humanis

humani generis exequuntur, qua iniquorum petunt indulgentiam, reorum veniam promerentur. Hac cui in caelestibus non assunt, ipse non subsistit in terris; hac cum teneant in caelestibus principatum, in terris rerum summam moderantur; hac regunt prospera, hac adversa propellunt, vitia extinguunt ista, virtutes ista succedunt, hac reddunt casta corpora, corda pura, hac pacem membris, mentibus dant quietem, humanos ista sensus, scholam faciunt disciplina: per hac in templum Dei peccata humana confurgunt, hac hominem prestant Angelum, homini deitatis deservunt, hac honorem. Et nos fratres, si volumus Moysi gloria, Elie vita, Ioannis virtutibus, omnium Sanctorum meritis applicari, insistamus orationi, vacemus jejuniis, misericordiam servamus: qui in his vixerit, qui per ista fuerit communitus, jacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, virtutum cuneos, mala carnis, voluptatum laqueos, arma mortis, Christianum armiger, bellator dominicus non timebit. Bona igitur oratio, sed bona cum jejuniis, & elemosynis.

Daniel Nabuchodonosori regi somnium explicaturus, ad id munus cum Hebrais tribus Sattaris precando & jejunando se disposuit. Idem rogaturus est servitute Babylonicam libertatem, tres hebdomades inter orationem, jejunia, consuetam in egenos liberalitatem exegit. In diebus illis, ait, ego Daniel iugebam trium hebdomadarum diebus, panem desiderabilem non comedi, & caro, & vinum non introierunt in os meum.

§. III.

Adem in lege nova orationis, & misericordiae fuit observata conjunctio. Anna vidua octoginta quatuor annorum, turtur castissima, non discedebat de templo jejuniis, & obsecrationibus serviens die ac nocte. Dux belli Cornelius Christianis sacris nec initiatus, sed solo naturae melioris instinctu, Vir religiosus ac timens Deum cum omni domo sua faciens elemosynas multas plebi. Primum largitionis elogium. Et deprecans Deum semper. Assiduae orationis alterum. Sequitur jejunii tertium. A nudius quartus dicitur, ut ad hanc horam, orans etiam horam non in domo mea, & ecce vir stetit ante me in veste candida, & ait: Corneli, exaudita est oratio tua, & elemosyna tua commemorata sunt in conspectu Dei. Perinde si dicat: A diebus quatuor, ab hora nona vespertina, quando mihi apparuit Angelus, manus orans & jejunos. Ita Cornelius preces & inedia quadriduo continuavit. Videte, amore Domini Jesu, videte, quid miles disciplina Christi nondum imbutus rationis ductu fecerit, quantam pietate jejunium & elemosynas orationi junxerit. Quid hic amplius egemus testibus? Quid porro nos Christiani? Quid agimus his exemplis dignum? si praere non lubet, cur se qui dedignamur? Sunt qui orent, sed hoc tantum: abstinerere cibis, erogare nummos non placet. Sunt qui elemosynas spargant: sed hoc tantum; oratio eorum frigida & rara, jejunium nullum. Sunt etiam, qui scilicet inedia aliquid ferant, sed hoc tantum; cetera deparci, ac sordidi, nec assem partiantur in stipem. Ubi hoc necessarium orationis, jejunii, & elemosynae temperamentum? Servatoris dictum hic usurpem. Hac autem oportuit facere, & illa non omittere.

Servator ipse, Dominus Jesus, hanc doctrinam non solum verbis, sed ipse suis exemplis tradidit. Noctes totas orando pervigilavit, Lucam teste: Et erat pernoctans in oratione Dei. Teste Matthaeo, Quadraginta diebus, & quadraginta noctibus jejunavit. Et quamvis elemosynarum subsidio vixerit, nihilominus & ipse quoque dedit elemosynas sui economi Iscariotae manu. Res liquet. In superbia cenam Christus proditori Judae dixerat: Quod facis, fac citius. Excepta voce hac, Quidam putabant, inquit Joannes, quod dixisset Jesus; Eme ea, quae opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis ut aliquid daret. Ergo solebat Christus esse suo suorumque discipulorum ariario in egenes stipem conferre. Idcirco Cyrtianus orationem & jejunio & elemosyna destitutum recte appellat sterilem.

A lem & infecundam: Inefficax, inquit, est petitio cum precatur Deum sterilis oratio.

Sed est, qui dicat: Cum Hebraeus Dassel Nabuchodonosori Regi modum suggereret expandendorum sceclorum, solius elemosynae mentionem faciens: Peccata tua, inquit, elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiam pauperum: forsitan ignoscer delictis tuis. Respondemus: Quid enim verò Idololatrae studium orationis suaserit? Piacularem inedia inculcare regi, dura nimis concio. Ergo solas elemosynas suaserit, sed & addidit: Forsitan ignoscer: Non usquequaque certum. Inefficax petitio cum precatur Deum sterilis oratio.

Primitias olim Deus decimasque omnium frugum ab omnibus accuratione summam exigens: Decimas tuas, inquit, & primitias tuas non tardabis reddere. Tolle de cunctis frugibus tuis primitias. Boni triplicis usum fructum concessit nobis Deus; Animi, Corporis, Facultatum, seu fortunatum. Par est omnino, ut de singulis bonis illis nos usufructuarii primitias & decimas demus, nisi usufructum amittere velimus. Det igitur orationem Animus, abstinentiam Corpus, Atque facultates. Oratio bona est, bonum jejunium, elemosyna bona, sed hac invicem jungenda Domino, ut Estras loquitur, in holocaustum omnia. Hoc autem ascendendum est vestrum holocaustum, cui de suo totus homo impendit, quod offerri possit: cum ab animo preces, a Corpore Abstinentia, a crumena facultates in hujus holocausti pretium conferuntur. Hic omnium praeceptorum Patrum sensus fuit.

§. IV.

Cyrtianus, quem dixi, hac de re disertissimus: Oratio, inquit, non instructio nec nudis precibus ad Deum veniant: inefficax petitio est, cum precatur Deum sterilis oratio. Nam cum omnis arbor non faciens fructum excidatur, & in ignem mittatur, utique & sermo non habens fructum, promereri Deum non potest, qui nullam est operatione secundus. Et ideo scriptura divina instruit, dicens: Bona est oratio cum jejuniis, & elemosynis. Nam qui in die iudicii premium redditurus est, hodie quoque orationem cum operatione adferentis benignus auditur est. Nam & Raphael Angelus ostendit orationes nostras, & jejunia minus posse, nisi elemosynis adjuventur. Revelat Angelus, & manifestat, & firmat elemosynis petitiones nostras efficaces fieri, elemosynis vitam de periculo redime, elemosynis animas a morte liberari. Tam eximie, quam succincte dixit Augustinus: Vis orationem tuam volare ad Deum? Fac illi duas alas, jejunium & elemosynam. Beatus Leo ejusdem animi ac sententiae: Haec, ait, triplex observantia omnium virtutum comprehendit effectus. In oratione permanet fides recta, in jejunio innocens vita, in elemosyna mens benigna. Bernardus de triplici petitione disserens: In his ergo tribus, inquit, ut cordis petitiones sint, tria nobis sunt observanda. Nam & in prima quidem superfluitas, & in secunda impunitas, & elatio interdum surrepere solet in terria. Nonnunquam enim temporalia queri solent ad voluptatum meritum. Ergo animi bona impetraveris? Da orationem & cave impunitatem, ne cor tuum curis saeculi gravetur. Corporis bona postulas? Da jejunium & abstinentiam, & cave superfluitatem, ne corpus delicias, otium, libidines, saltares mensas secleretur. Aeternitatis premium ambis & bona caelestia? Da elemosynas & cave injustitiam, & bonis tibi commodaris caelum eris. Inefficax petitio, cum precatur Deum sterilis oratio.

Paulus Apostolum cepit agere ab oratione & jejuniis, quod toto triduo continuavit. Erat enim tribus diebus non videns, & non manducavit, neque bibit. Loco omnium illi oratio fuit. Ecce enim orat, ait Dominus Ananias. Elemosynas & pecunias collatitias Paulus epistolis saepius commendat, & monet, ut ex ordine animoque benevolo fiant.

Sapuit profecto Rex Ninives, qui civibus universis ita iussit edici: *Homines & jumenta, boves & pecora non gustent quidquam sine pascantur & aquam non bibant.* En jejuniū. *Et clament ad Dominum in fortitudine.* En orationem. *Et convertatur vir à sua mala, & ab iniquitate, quæ est in manibus eorum.* En elemosynas, quæ manuum iniquitates, avaritiam, & in pauperes duritiam emendant.

In cœnobio Divi Theodosii (quod explicatius alibi narramus, nec orationis, nec jejuniū usus, sed elemosynarum legitas desiderata est. Solebat quot annis die cenæ Dominica triticum & vinum in egenos liberalius distribui. Eo autem anno, quo agri malignitū respondēbant, stultā providentiā elemosynas illas censuit subtrahendas specioso hoc nomine, ne annonæ monasterio decideret. Paulō post quidquid in horreis condebat tritici in frondem effusum est. Ea jactura quinque mille modis æstamata. Hic Abbas suis tam stolidē cautus in os objectans: Nimirum, ait, hoc lucri jam habemus. Elemosynæ pro more dandæ modios quingentos tritici haud excessissent: nunc iis negatis modiorum quinque millia perdidimus. Perbene factum. Has segetes merit fatua diffidentia.

Ergo quo sedulo Paulus hortatur: *Sobrietas, & justitiam vivamus in hoc seculo.* Sobrietas abstinentiæ & jejuniis, justitia elemosynis, pietas orandi studio nutritur. Quod Franciscus Georgius Venetus pulchre prosecutus: *Cūr oratio, inquit, cum elemosynā, & jejuniō (Raphaële teste) Deo gratissima est? An quia, cum oratio sit (ut Damascenus inquit) elevatio mentis in Deum, tantō magis mens ipsa elevatur, quantō orans à gravaminibus expeditior existit? Dubenim sunt gravamina, quæ mortales valde depriment: oblectamentum carnis videlicet, & terrenorum affectus. Illud autem gravanti corpori animam subjicit, & hic facibus terribis ipsam animam suffocat. Hinc ab utroque expeditus homo facilius ad Deum mente conscendit. An quia, si oratio elemosynæ associetur, operi charitatis Deo gratissimo conjungitur; & si jejuniū addatur, quantō magis animalis homo per ipsum debilitatur, tantō magis spiritualis roboratur. His igitur, tanquam duabus alis, evolat oratio.*

Ergo bona est oratio cum jejuniō & elemosynā; & ut nemo nesciat quā hoc bonum sit, Angelus subiungit, *magis quā thesauros auri recondege.* E celo descendit hoc scitum. Non hoc Pythagoras aut Plato, non Augustinus, aut Chrysolomus, sed Angelus dixit: *Suas Deo decimas demus, & non tardemus. Si non orare solim, sed & impetare cupimus, quod oramus, geminas orationi alas affigamus, Jejuniū & Elemosynam. Orator sobrius, justus & pius; orator optimus, potentissimus, victoriam certus.*

CAPVT XII.

Tobias uterque ad remunerandum liberali voluntate paratissimus.

In eā deliberatione, quam Tobias parens unā cum filio instituit, ut filii animum exploraret, sententiam illius exquirens: *Quid possumus, inquit, dare viro isti sancto? Cui filius: Pater, ait, quā mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse ejus beneficiis? Me duxit & reduxit sanum, pecuniam à Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, & demonium ab eā ipse compescuit, gaudium parentibus ejus fecit, me ipsum à devoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen cali & bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hac poterimus dignum dare? Et vocantes eum, pater selicit & filius, tulerunt eum in pariem, & rogare cœperunt, ut dignaretur dimidiam partem omnium, acceptam habere.*

Si ævi nostri sordidos quorundam & illiberales mores considerem, fuissent, qui dixissent: *Heus bone vir,*

cam tibi mercedem soluo, quā tuam mihi operam condaxi. En illam ipsam; amplio rem, puro, non postulabis: utrimque pactis conventis stabimus. Qui lautissimus haberi voluisset, gracile auctarium adiciens dixisset: En honorariam stipem, philippeorum asslem. Omne reliquum sibi retinisset. Ad has sordes liberalitas Tobie nequitiam descendit. Paratissimi erant, tam pater, quā filius, non dimidiam tantū partem, sed dare omnia, modō verecundiam accipientis non haberent repugnantem. Arbitrabantur, quidquid dedissent, minus quā promerita postularent, esse daturos. *Quid dignum poterit esse beneficiis ejus? Eximia remunerandi voluntas, insignis in bene merentem liberalitas. Hæc semper dives & abundans est; hæc dat etiam cum non dat. Hic explicandum quantæ divitiæ in unā lateant voluntate; quid probitatis, ac sanctitatis desiderium, quanta sit opulentiæ ferid velle probum esse.*

§. I.

Ad virtutem & omnigenam probitatem assequendam, princeps subsidium est ferid velle accipere probum fieri, virtutem adipisci. Ad honestissimum hoc desiderium variis agitur impulsibus.

Hebræis olim Deus per Itaiam: *Si queritis, ait, querite & convertimini, venite.* Si urbem ab hoste defensam vultis, hoc agite, ut ferid velitis, consilium paratum, auxilium opportunum non respuatis. Ita & Moses: *Cumque ait, quæseris tibi Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen toto corde quæseris, & totā tribulatione animæ tuæ. Nimirum invenietur Deus à ferid quarentibus & cupientibus invenire. Virtutis acquirendæ pars prima, & saltem præcipua, velle virtutem acquirere. Lucilium equitem Romanum Annæus Seneca hortabatur, & ad summam optima quæque formabat. Eo & illa spectat Annæi epistola: *Quid aliud, inquit, adhuc? Volo. In hoc plurimum est. Nam sic quomodo principia totius operis dimidium occupare dicuntur, ita res animo consistat: pars magna bonitatis est, velle fieri bonum. Vatis Venulini sapiens monitum est. Dimidium facti, qui caput, habet. Sapere aude: Incipe vivendi qui recte prorogast horam: Rusticus expectat, dum desinat amnis.**

Ergo velis & tanta sapere: dimidium rei erit. Ergo fieri sanctior velis, & optimum sanctimonie fundamentum possidis. Nec enim totum est positum, neque sola voluntas sufficit: sed videndam, ut recta ea sit, & firma. Actio enim recta non erit, nisi voluntas sit recta; siquidem ab hac est actio. Rursus voluntas non erit recta, nisi habitus animi rectus sit; ab hoc enim est voluntas. Habitus portō animi non erit sine scientiā. *Quemadmodum verò, ait Seneca, primum militi vinculum est religio, & signorum amor, & deserendi nefas; tunc demum scilicet cetera exiguntur, mandantur que iusturandum adactis: ita in his, quot velis ad beatam vitam perducere, prima fundamenta jacienda sunt, & insinuanda virtus; hanc amant, cum hac vivere velint, sine hac nolint. Sed hæc in divinis libris longè affirmatius traduntur, altius inferuntur discendi. Liber Sapientiæ, amorem virtutis, desiderium sanctitatis efficacissimè commendat his verbis: *Invenit sapientia, verissima est disciplina concupiscentia; & invenitur ab his, qui querunt illam.**

§. II.

Sed hinc antecessum probè capiamus, Quid sit ferid velle, quantumque distet ab eo, quod in scholis Volitionem aut Vellentatorem vocant, Torpidum velle. De leviter volente Salomon pronuntians: *Vult, inquit, non vult piger.* Desideriosiolentissimum est fortunæ amplex, prosperos successus, felicitates maximas desiderare: sed admoliri manum & ad illa adipiscenda ferid navigare operam horrent & refugiant. Ita & volunt, vult, quod desiderant, & nolunt, non enim quidquam ultra inania